

Sygn. akt I ACa 143/17

Sygn. akt I ACz 178/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lipca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jarosław Marek Kamiński
Sędziowie	:	SSA Jadwiga Chojnowska (spr.) SSA Elżbieta Bieńkowska
Protokolant	:	Łukasz Patejuk

po rozpoznaniu w dniu 20 lipca 2017 r. w Białymstoku na rozprawie
sprawy z powództwa(...) **w W.**

przeciwko **P. P. (1), P. P. (2) i U. P.**

o zapłatę

na skutek apelacji powoda i zażalenia kuratora pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 21 grudnia 2016 r. sygn. akt I C 328/16

I. **oddala apelację;**

II. **oddala zażalenie;**

III. **oddala wnioszek kuratora o zasądzenie kosztów w postępowaniu odwoławczym.**

(...)

Sygn. akt I ACa 143/17

I ACz 178/17

UZASADNIENIE

(...)z siedzibą w W. domagał się zasądzenia w elektronicznym postępowaniu upominawczym od U. P., P. P. (2) i P. P. (1) solidarnie kwoty 163.671,80 zł, na którą składały się następujące kwoty: 158.751,93 zł tytułem należności głównej,

2.051,19 zł tytułem odsetek umownych za okres od 22 grudnia 2014 r. do 7 grudnia 2015 r., 2.868,68 zł tytułem odsetek od zadłużenia przeterminowanego naliczonych za okres od dnia 23 stycznia 2015 r. do 8 lutego 2016 r., w wysokości ustawowych odsetek maksymalnych za opóźnienie a także o zasądzenie dalszych odsetek umownych w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP od kwoty należności głównej za okres od dnia 9 lutego 2016 r. do dnia zapłaty. Strona wniosła też o zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu.

Powód wskazywał, że w dniu 29 września 2006 r. zawarł z pozwanymi umowę o kredyt hipoteczny, przy czym umowę tę wypowiedział w związku z zaprzestaniem spłaty rat przez pozwanych. Pomimo upływu terminu wypowiedzenia dłużnicy nie dokonali spłaty zadłużenia. Wezwania do zapłaty skierowane na adresy pozwanych mimo dwukrotnego awizowania, nie zostały podjęte w terminie.

W dalszym toku postępowania zarządzeniem z dnia 9 sierpnia 2016 r. Przewodniczący I Wydziału Cywilnego Sądu Okręgowego w Białymstoku ustanowił kuratora dla nieznanych z miejsca pobytu pozwanych.

W odpowiedzi na pozew kurator dla nieznanych z miejsca pobytu trojga pozwanych wnosił o oddalenie powództwa i przyznanie wynagrodzenia za sprawowanie funkcji kuratora. Wskazywał, że powód nie wykazał autentyczności podpisów pozwanych na umowie, a także nie wypowiedział skutecznie umowy, gdyż pozwani nie mieli możliwości zapoznania się z wypowiedzeniami, wysłanymi im na inne adresy niż wskazane w umowie o kredyt. Ponadto twierdził, że żądanie pozwu jest niezgodne z zasadami współżycia społecznego, albowiem pozwani płacili systematycznie raty do 2015 r., zaś umowę wypowiedziano im w październiku 2015 r., a nadto postanowienia umowy dotyczące przeliczania kredytu, według rat waloryzowanych kursem franka szwajcarskiego, poprzez wyznaczanie kursu tej waluty, mają charakter abuzywny.

Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy oddalił powództwo. Przyznał kuratorowi dla nieznanych z miejsca pobytu wszystkich pozwanych w osobie adwokat A. M. tytułem wynagrodzeń za sprawowanie funkcji kuratora dla każdego z pozwanych kwoty po 5.400 zł, podwyższone o należną stawkę podatku od towarów i usług w kwocie 1.242 zł, to jest łącznie 19.926 zł i nakazał ją wypłacić z zaliczki wpłaconej przez powoda. Nakazał pobrać od powoda kwotę 6.138 zł na rzecz Skarbu Państwa tytułem brakującej opłaty od pozwu oraz nakazał zwrócić powodowi kwotę 7.074 zł jako niewykorzystaną część zaliczki.

Orzeczenie powyższe oparł na następujących ustaleniach faktycznych.

W dniu 26 września 2006 r. U. P., P. P. (2) i P. P. (1) zawarli z (...) z siedzibą w W. umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych waloryzowany kursem franka szwajcarskiego (...). W umowie wskazano adresy zamieszkania kredytobiorców. Celem udzielonego kredytu miał być przede wszystkim zakup mieszkania w B., przy ulicy (...) (obecnie ulica (...)) w budynku nr (...) i numerze mieszkania nr (...). Zabezpieczeniem tej umowy było ustanowienie hipoteki kaucyjnej na rzecz banku na tej samej nieruchomości do kwoty 192.100 zł, a na okres do ustanowienia hipoteki - ubezpieczenie.

Z § 11 pkt 3 umowy wynikało, że może ona zostać rozwiązana za porozumieniem stron lub wypowiedziana w formie pisemnej przez każdą ze stron z zachowaniem 30 dniowego terminu wypowiedzenia, natomiast pkt. 4 stanowił, że bank może wypowiedzieć umowę w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu, w szczególności w zakresie sposobu i terminu spłaty kredytu. W zakresie nieuregulowanym umową zastosowanie miały znaleźć postanowienia regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej (§ 11 pkt 5 umowy).

Regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej, obowiązujący dla umów zawartych od dnia 11 października 2015 r. w § 19 ust. 1 pkt 4 przewidywał prawo banku do wypowiedzenia kredytu z zachowaniem 30 dniowego terminu wypowiedzenia w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu, w razie utraty przez niego zdolności kredytowej lub w innych wypadkach zgodnie z przepisami prawa. Ponadto bank miał prawo wypowiedzenia umowy kredytu, będącego kredytem konsumenckim, także w

przypadku niezapłacenia pełnych rat kredytu za co najmniej dwa okresy płatności, w terminie 7 dni od otrzymania przez kredytobiorcę wezwania do zapłaty zaległych rat lub ich części (§ 19 ust. 5 umowy).

W podpisanych przez każdego z pozwanych „informacjach o kliencie” U. P. w dniu 2 stycznia 2015 r. wskazała jako adres dla doręczeń kredytowane mieszkanie z nową nazwą ulicy, natomiast P. P. (1) w dniu 6 sierpnia 2008 r. i P. P. (2) w dniu 9 marca 2009 r. wskazali mieszkanie będące przedmiotem kredytowania, jednakże z użyciem starej nazwy ulicy (...).

Zadłużenie z tytułu umowy kredytu wyniosło 48.589,61 franków szwajcarskich, co stanowiło 113.000 zł, która to kwota została przelana na rachunek U. P.. Do końca stycznia 2015 r., czyli przez ponad osiem lat, kredyt był spłacany, z niewielkimi opóźnieniami, za co były naliczane nieznaczne odsetki za zwłokę, a saldo kapitału zmniejszyło się do 39.034,16 franków.

W dniu 16 października 2015 r. powód sporządził pisma, w których oświadczył, że składa wypowiedzenie umowy z terminem 30 dni od daty doręczenia, wskazując jako podstawę prawną art. 75 ust. 1 i 2 ustawy - prawo bankowe, § 18 regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej, z powodu określonego w § 18 ust. 1 i 5. Wezwał do spłaty w powyższym okresie całości zadłużenia, które oznaczył na kwotę 39.511,44 franków szwajcarskich, na który składały się kapitał prawidłowy i przeterminowany, a także odsetki naliczone do 15 października 2015 r. Powyższe pisma przesłane pocztą za potwierdzeniem odbioru awizowano i zwrócone nadawcy jako nieodebrane.

Dnia 21 grudnia 2015 r. powód sporządził do trojga kredytobiorców „przesądowe wezwania do zapłaty” i wskazał w nich, że zadłużenie łącznie wynosi 161.555,48 zł. Pisma te nie zostały również odebrane przez pozwanych.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd uznał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie, bowiem wypowiedzenie umowy kredytu, wskazywane przez powoda jako czynność prawna powodująca rozwiązanie umowy o kredyt i wymagalność zwrotu kredytu, było nieważną czynnością prawną z trzech odrębnych i równoważnych przyczyn.

Jako pierwszą przyczynę wskazał fakt, że „wypowiedzenie umowy jako jednostronne oświadczenie woli o charakterze prawno - kształtującym nie może zostać uczynione z zastrzeżeniem warunku. Odwołując się do orzecznictwa sądów powszechnych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 maja 2015 r. w sprawie I ACa 16/15 oraz Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie I ACa 812/13) przyjął, że dopuszczenie takiej możliwości pozostawałoby w sprzeczności z istotą tego rodzaju czynności, której celem jest definitywne uregulowanie łączącego strony stosunku prawnego. Oznaczało to, że wypowiedzenie z zastrzeżeniem warunku było nieważne, a zatem umowa o kredyt nie została wypowiedziana i jest umową ważną i nadal wiążącą strony.

Jako drugą przyczynę nieważności wskazał Sąd naruszenie § 11 ust 2 pkt 1 umowy o kredyt, z którego wynika, że integralną część umowy stanowi regulamin kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej. Podkreślił, że kredyt udzielony pozwany przez powodowy bank pozwany ma wszystkie cechy kredytu konsumenckiego, opisanego w ustawie o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. (Dz. U. nr 126 poz. 715). Regulamin ten w dwóch wersjach dołączonych do pozwu przewiduje w § 19 ust. 5 możliwość wypowiedzenia „kredytu konsumenckiego” pod warunkiem wezwania kredytobiorców do zapłaty zaległych rat pod rygorem wypowiedzenia. Tymczasem powód nie wykazał, aby wzywał pozwanych do spełnienia należnego świadczenia. Warunku „wezwania do zapłaty” nie stanowiło wypowiedzenie dokonane pismami z dnia 18 października 2015 r., gdyż jak wynika z treści § 19 ust. 5 winno go poprzedzać pisemne wezwanie do zapłaty należności w siedmiodniowym terminie. Sąd uznał, że powołanie w oświadczeniu banku o wypowiedzeniu umowy kredytu jako podstawy prawnej § 19 ust 1 i 5 regulaminu (przy założeniu, że użycie zwrotu „§ 18 ust 1 i 5” było omyłką pisarską - § 18 regulaminów dotyczy warunków zmian umowy i nie zawiera pkt), było sprzeczne z regulaminem jako częścią umowy o kredyt.

Po trzecie było ono sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa. Podkreślił, że pozwani do stycznia 2015 r., czyli przez ponad 8 lat, spłacali kredyt, zaciągnięty na okres lat 30, natomiast bank uwzględniając możliwość

zmiany stosunków osobistych i majątkowych kredytobiorców, zmiany cen czy też kursów walut nie mógł pomijać obowiązku wynikającego z art. 354 k.c. Zwrócił również uwagę, że powód złożył oświadczenie o wypowiedzeniu w dniu 16 października 2015 r., które doręczyciel awizował 22 października 2015 r., zaś miesiąc później wchodziła w życie nowelizacja prawa bankowego dokonana ustawą o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw z dnia 25 września 2015 r. (Dz. U. z 2015 r. poz. 1854), dodająca art. 75 c, nakładający na banki obowiązek umożliwienia restrukturyzacji zadłużenia kredytobiorców, po wezwaniu ich do spłaty zadłużenia w terminie nie krótszym niż 14 dni, a także po pouczeniu o możliwości ubiegania się o restrukturyzację. Zestawienie powyższych dat przy jednoczesnej bierności banku przez 10 miesięcy po zaprzestaniu spłat kredytu przez pozwanych, wskazuje jednoznacznie, że dokonał on wypowiedzenia tylko po to, by uniknąć obowiązków nakładanych nowelą prawa bankowego.

Zdaniem Sądu wypowiedzenie umowy - jako nieważna czynność prawna - nie wywołało jakichkolwiek skutków prawych. Oznaczało to, że umowa nadal jest ważna, zaś żądanie zapłaty kredytu i pozostałych należności było i jest przedwczesne.

O kosztach procesu orzekł w oparciu o art. 98 § 1 k.p.c. O przyznaniu wynagrodzenia kuratorowi pozwanych rozstrzygnął na podstawie § 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej z dnia 13 listopada 2013 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 1476), w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015.1804) w pierwotnym brzmieniu, gdyż pod rządami rozporządzenia w tej wersji rozpoczął się proces, powiększone o należny podatek od towarów i usług.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, który zarzucił:

1.naruszenie art. 58 § 1 i § 3 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie, w wyniku czego Sąd uznał, iż czynność prawna w postaci wypowiedzenia umowy kredytu hipotecznego jest nieważna;

2.naruszenie przepisów ustawy o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. w związku z postanowieniem § 19 ust. 5 regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej poprzez jego błędne zastosowanie, w wyniku czego Sąd uznał, iż roszczenie Banku dochodzone w niniejszym postępowaniu nie jest wymagalne;

3.naruszenie art. 5 k.c. i art. 354 k.c. poprzez ich błędne zastosowanie, w wyniku czego Sąd uznał, iż nie istniały podstawy do wypowiedzenia umowy kredytu hipotecznego;

4.naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. wyrażającego się w braku dokonania przez Sąd wszechstronnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, polegającej na jego wybiórczej ocenie w wyniku czego błędnie został ustalony stan faktyczny.

W oparciu o powyższe twierdzenia powód wniósł o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości, zasądzenie solidarnie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Zażalenie na postanowienie w przedmiocie kosztów zawarte w punkcie 2 i 4 wyroku wniosła kurator dla nieznanych z miejsca pobytu pozwanych, zarzucając obrazę § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie polegającą na jej niezastosowaniu w sytuacji, gdy proces rozpoczął się pod rządami wyżej wymienionego rozporządzenia, zaś w wyroku zostało przyznane wynagrodzenie zgodnie z nowym rozporządzeniem z dnia 3 października 2016 r. Podnosił, że przyznane wynagrodzenie za sprawowanie funkcji kuratora dla każdego z pozwanych winno wynosić 7.200 zł a nie 5.400 zł.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonych w wyroku postanowień poprzez przyznanie kuratorowi dla nieznanych z miejsca pobytu pozwanych kwot po 7.200 zł, podwyższonych o należną stawkę podatku od towarów i

usług w kwocie 1.656 zł, to jest łącznie 26.568 zł oraz nakazanie wypłacenia jej z zaliczki wpłaconej przez powoda w kwocie 27.000 zł.

W odpowiedzi na apelację powoda kurator dla nieznanych z miejsca pobytu pozwanych wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie na jej rzecz kosztów zastępstwa w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powoda i zażalenie kuratora nie mogły być uwzględnione.

Sąd Apelacyjny aprobuje i uznaje za własne ustalenia faktyczne Sądu I instancji co do faktu zawarcia umowy kredytowej i niewywiązywania się z niej przez pozwanych. Słuszna też - choć z przyczyn częściowo odmiennych - okazała się ocena tego Sądu co do niemożności uwzględnienia roszczenia powoda, opartego na twierdzeniu o dokonaniu wypowiedzenia umowy.

Z uzasadnienia Sądu Okręgowego wynikało, że czynność prawna w postaci wypowiedzenia umowy kredytu hipotetycznego jest nieważna z trzech powodów: po pierwsze, że została wykonana z zastrzeżeniem warunku, po drugie, że wypowiedzenie zostało dokonane z naruszeniem § 11 ust. 2 pkt. 1 umowy o kredyt, zaś bank nie dokonał wezwania strony do zapłaty przed wypowiedzeniem umowy o kredyt hipoteczny na zasadach określonych w ustawie o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. (§ 19 ust. 5 regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej) i po trzecie, że była ona sprzeczna ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem prawa.

W ocenie Sądu Apelacyjnego trzecia i druga podstawa do oddalenia powództwa nie była uzasadniona.

Zgodzić się należało ze skarżącym, że w okolicznościach niniejszej sprawy brak było podstaw do przyjęcia, że uprawnienie banku do wypowiedzenia umowy mogło naruszać zasady współzycia społecznego. Zgodnie z art. 5 k.c. nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Na gruncie tego przepisu powstało bogate orzecznictwo Sądu Najwyższego, którego część dotyczy także wypowiedzenia umowy kredytu. W wyroku z dnia 20 lipca 1987 r. (sygn. akt IV CR 195/87, OSNC 1989/1/16) stwierdzono, iż wykorzystanie, wynikających z umowy kredytowej lub przepisu prawa, uprawnień banku do jednostronnej modyfikacji stosunku kredytowego nawiązanego z osobą fizyczną i wypowiedzenie części lub całości udzielonego kredytu nie może być uznane za nadużycie prawa (art. 5 k.c.), jeżeli powzięte zostało po stwierdzeniu, że niespełnienie przez kredytobiorcę warunków ustalonych w umowie co do spłaty kredytu i oprocentowania jest następstwem utraty zdolności kredytowej przez dłużnika lub pogorszenia jego sytuacji materialnej w stopniu zagrażającym zdolności do spłaty długu przez tego dłużnika. Stanowisko to zostało podtrzymane także w wyrokach z dnia 13 lutego 2004 r. (sygn. akt IV CK 240/02, Prawo Bankowe 2004/11/25) i z dnia 13 lutego 2004 r. (sygn. akt IV CK 40/03). Mimo, iż orzeczenia zostały wydane na podstawie nieobowiązujących już przepisów, w pełni zachowują swoją aktualność także w obecnym stanie prawnym, zwłaszcza, że art. 32 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. Prawo bankowe (Dz.U. Nr 4, poz. 21 ze zm.) przewidywał możliwość wypowiedzenia umowy kredytu jedynie przy istotnych naruszeniach, a obecny przepis art. 75 ust. 1 przewiduje już tę możliwość przy jakichkolwiek naruszeniach. Stanowisko takie uzasadnione jest ze względu na rolę banków w obrocie gospodarczym, zważyć bowiem należy, że banki nie udzielają kredytów z własnych środków, lecz ze środków uzyskanych z innych źródeł, w tym od klientów, którzy złożyli środki na rachunkach bankowych i lokatach. Dlatego ze względu na bezpieczeństwo powierzonych środków, banki muszą dysponować uprawnieniami, które pozwalają na minimalizację ryzyka w przypadku problemów ze spłatą kredytu. W związku z tym ograniczenie korzystania z tego prawa ze względu na zasady współzycia społecznego powinno mieć charakter wyjątkowy.

Oczywiście nie można wykluczyć sytuacji, w których wypowiedzenie umowy kredytu będzie stanowiło naruszenie zasad współzycia społecznego. Stanie się tak w szczególności, jeśli naruszenie umowy będzie drobne i nie będzie zagrażało spłacie kredytu, a wypowiedzenie stałoby się formą szykany. Jednakże w przedmiotowej sprawie sytuacja taka nie zachodziła. Z okoliczności faktycznych wynika, że zobowiązani z umowy kredytowej nie spłacali tegoż

kredytu poczynając od stycznia 2015 r., natomiast wypowiedzenie miało miejsce w październiku 2015 r. Z materiału dowodowego nie wynika również, aby pozwani podjęli jakiegokolwiek próby porozumienia się z bankiem, w tym, żeby starali się usprawiedliwić przyczyny zaprzestania spłacania kredytu, czy też by zwracali się z wnioskiem o rozłożenie na raty powstałych zobowiązań. Nie może też umknąć uwadze, że w sytuacji kiedy kredytobiorcy nie mieszkają pod adresami wskazanymi przez siebie w dokumentacji bankowej nie zachodziły przesłanki do wzywania ich do wyjaśnienia, bądź też do wypowiedzenia się dlaczego tego kredytu nie spłacają. Również odwołanie się przez Sąd I instancji do zbieżności w czasie wypowiedzenia umowy z wejściem w życie zmiany ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw z dnia 25 września 2015 r. (Dz.U. z 2015 r., poz. 1854), nakładającego na banki obowiązek umożliwienia restrukturyzacji zadłużenia kredytobiorców, było nieuprawnione. Podkreślić należy, iż pozwani wraz z zaprzestaniem spłaty kredytu i jeszcze przed wypowiedzeniem umowy zaniechali kontaktów z bankiem, nie odbierali korespondencji oraz unikali kontaktu telefonicznego. Nie złożyli też żadnych deklaracji co do chęci spłacenia kredytu, jak również nie wyjaśnili przyczyn powstałego zadłużenia. Powyższe oznaczało, że nie mieli oni zamiaru dokonywać restrukturyzacji zadłużenia. Całokształt tych okoliczności przemawia przeciwko uznaniu skorzystania przez bank z wypowiedzenia umowy za naruszenie zasad współżycia społecznego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego również drugi z podnoszonych elementów odwołujący się do tego, że kredyt udzielony przez bank ma wszystkie cechy kredytu konsumenckiego, opisanego w ustawie o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. (Dz.U. nr 126 poz. 715) i w związku z tym przy wypowiedzeniu winien znaleźć zastosowanie § 19 ust. 5 regulaminu kredytowania osób fizycznych w ramach usług bankowości hipotecznej nie jest zasadny. Z okoliczności faktycznych wynika, że umowa kredytowa została zawarta w dniu 26 września 2006 r. gdy obowiązywały przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2001 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001 r. nr 100, poz. 1081), która w przepisie art. 3 ust. 1 pkt. 1 stanowiła, że „ustawy nie stosuje się do umów o kredyt konsumencki o wysokości większej niż 80.000 zł albo równowartości tej kwoty w innej walucie niż waluta polska”. A zatem zgodzić się należało ze skarżącym, że w okolicznościach niniejszej sprawy, gdy kredyt został wypłacony w kwocie 113.000 zł, przepisy tejże ustawy nie mogły znaleźć zastosowania w przedmiotowej sprawie. Dodać należy, że stosownie do treści art. 66 ust. 1 ustawy o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. do umów zawartych przed wejściem w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe, a więc poprzednio obowiązującej ustawy o kredycie konsumenckim z 2001 r. Z tych też względów błędne było stanowisko Sądu Okręgowego, że wypowiedzenie było dokonane z naruszeniem umowy o kredyt, a mianowicie § 19 ust. 5 regulaminu, który bezspornie nie miał zastosowania w niniejszej sprawie.

Przechodząc do analizy problematyki prawidłowości wypowiedzenia przez powoda umowy łączącej strony i znaczenia tego faktu dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, wskazać należy na wstępie, że Sąd Apelacyjny podzielił argumentację Sądu Okręgowego, w świetle której jednostronne oświadczenie woli wywierające z chwilą jego złożenia innej osobie wpływ na jej stosunki majątkowe nie powinno być dokonywane z zastrzeżeniem warunku, gdyż ochrona prawna interesów tej osoby wymaga, aby zakres skuteczności takiego oświadczenia był precyzyjnie oznaczony.

Przez warunek - w ścisłym tego słowa znaczeniu, rozumie się zamieszczone w treści czynności prawnej zastrzeżenie, które uzależnia powstanie lub ustanie jej skutków od zdarzenia przyszłego i niepewnego (art. 89 k.c.). Zasadniczo warunek może być dodany do każdej czynności prawnej na zasadzie autonomii woli stron umowy, poza wyjątkami wynikającymi z ustawy bądź z właściwości czynności prawnej. Ze względu na ten ostatni powód, za niedopuszczalne uznaje się między innymi warunki w czynnościach prawnych jednostronnych kształtujących sytuację prawną innego podmiotu np.: powołanie się na wadę oświadczenia woli na podstawie (art. 88 k.c.), odstąpienie od umowy czy wypowiedzenie umowy.

Za niedopuszczalnością zastrzeżenia warunku w tej ostatniej kwestii stoi doktryna (tak m.in. K. O. w komentarzu do art. 89 Kodeksu cywilnego; H. P. w komentarzu do art. 89 Kodeksu cywilnego wraz z powołanymi tam autorami). Ogólnie można powiedzieć, że dotyczy to czynności prawnych, które nie znoszą chwiejności i wymagają od razu stabilnego uregulowania (por. Z. Radwański System prawa cywilnego tom I). W tej kwestii wypowiedział się także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 kwietnia 2009 r. (sygn. akt II CSK 614/08). Jakkolwiek orzeczenie to zostało wydane na gruncie sprawy, która dotyczyła warunkowego wypowiedzenia umowy spółki jawnej, to zawarte w jego uzasadnieniu rozważania natury prawnej odnoszą się jedynie ogólnie do kwestii dopuszczalności składania tego

rodzaju oświadczeń woli z zastrzeżeniem warunku. Z treści uzasadnienia wyroku wydanego w sprawie II CSK 614/08 wynika, że do kategorii czynności prawnych niedopuszczających warunku należy zaliczyć takie, które mają od razu kształtować stabilne stosunki prawne jak jednostronne czynności prawokształtujące, czy wypowiedzenie trwałego stosunku cywilnoprawnego. Sąd Najwyższy wskazał, że jednostronne oświadczenia woli wywierające z chwilą ich złożenia innej osobie wpływ na jej stosunki majątkowe z reguły nie powinny być dokonywane z zastrzeżeniem warunku, ochrona prawna bowiem interesów tej osoby wymaga, aby zakres skuteczności takich oświadczeń był od razu oznaczony. Dotyczy to zwłaszcza wypowiedzenia, prowadzącego do zakończenia stosunku zobowiązaniowego o charakterze trwałym, gdyż druga strona powinna mieć od razu pewność co do swojej sytuacji prawnej. Argumentując w powyższy sposób, Sąd Najwyższy opowiedział się za niedopuszczalnością wypowiedzenia umowy z zastrzeżeniem warunku.

Sąd Apelacyjny analizując treść wypowiedzenia umowy kredytu z 16 października 2015 r. uznał, że nastąpiło ono właśnie z zastrzeżeniem warunku. Oświadczenie woli powoda - w ocenie Sądu - nie daje jasności co do jego sensu. Wynika z niego, że bank wypowiada umowę i termin wypowiedzenia wynosi 30 dni oraz biegnie od daty doręczenia wypowiedzenia. Jednocześnie w związku z wypowiedzeniem wzywa w okresie biegu wypowiedzenia do spłaty całości zadłużenia określając jego wysokość oraz kwoty składające się na wysokość zadłużenia. Z dalszej części tego oświadczenia wynika, iż skutki wypowiedzenia ustaną pod warunkiem rozwiązującym w przypadku dokonania w terminie do dnia upływu okresu wypowiedzenia spłaty zadłużenia przeterminowanego, w tym nowo zapadłych rat, powiększonych o należne bankowi opłaty i odsetki naliczone do dnia spłaty (wskazano wysokość zadłużenia). Z tak sformułowanego oświadczenia powoda nie można wywnioskować chociażby tego kiedy nastąpią skutki tego oświadczenia woli, a więc kiedy nastąpi ukształtowanie prawa na nowo, prawa wynikającego z umowy kredytowej. Jasny i jednoznaczny w omawianych pismach skarżącego jest jedynie przekaz obejmujący informacje w zakresie wezwania pozwanych do zapłaty, a także w zakresie terminu w jakim kredytobiorcy obowiązani są spełnić swoje świadczenie.

Podzielić zatem należało przywołane przez Sąd Okręgowy orzecznictwo sądów powszechnych wydane w zbliżonych okolicznościach faktycznych, że w takiej sytuacji wypowiedzenie umowy, jako jednostronne oświadczenie woli o charakterze kształtującym prawo, nie może być złożone z zastrzeżeniem warunku w rozumieniu art. 89 k.c. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 11 marca 2014 r., sygn. akt I ACa 812/13, Legalis nr 895289, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 maja 2015 r., sygn. akt I A Ca 16/15, LEX nr 1733746). W konsekwencji oświadczenie woli powoda złożone dnia 16 października 2015 r. wobec pozwanych dotknięte jest nieważnością (art. 58 § 1 k.c.).

W rezultacie brak było możliwości uznania, że złożone przez powoda oświadczenie woli odniosło skutek w postaci wypowiedzenia stosunku prawnego, a co za tym idzie powstania wymagalności całości zadłużenia wynikającego z umowy. Skoro zatem podstawa powództwa nie została w postępowaniu uwzględniona, to w braku innych okoliczności faktycznych zgłoszonych przez skarżącego, zrealizowanie jego żądania nie było możliwe. Rozstrzygnięcie Sądu Okręgowego, choć oparte o częściowo błędną argumentację (co do II i III przyczyny uznania czynności prawnej za nieważną), okazało się w rezultacie prawidłowe.

Mając to na uwadze Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt I sentencji na podstawie art. 385 k.p.c.

Sąd odwoławczy nie znalazł również podstaw by uwzględnić zażalenie kuratora na zawarte w wyroku orzeczenie o wysokości jego wynagrodzenia. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej (Dz. U. z 2013 r., poz. 1476, dalej (...)) w § 1 ust. 1 reguluje jedynie maksymalną wysokość tego wynagrodzenia, pozostawiając przez to do uznania sądu czy i o ile wynagrodzenie to powinno być niższe od tak określonego maksimum. Bez wątplenia przez analogię należy tu stosować przesłanki z art. 109 § 2 zd. 2 k.p.c., to jest niezbędny nakład pracy kuratora, czynności podjęte przez niego w sprawie, a także charakter sprawy i wkład kuratora w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Trzeba przy tym mieć na uwadze, że o ile zasądzając opłatę za czynności adwokata będącego pełnomocnikiem strony sąd, stosownie do przepisu § 2 pkt. 6 rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015 poz. 1800) operuje kwotą nie niższą od stawki minimalnej ustalonej w tym rozporządzeniu, o tyle przyznając wynagrodzenie kuratorowi strony, nawet będącemu adwokatem, sąd nie może przekroczyć stawki minimalnej, może natomiast przyznać kwotę niższą. Tymczasem zażalenie bazuje na nieznanym w powołanym przepisie rozporządzenia z dnia 13 listopada 2013 r. poglądzie, że ewentualne pełnienie funkcji kuratora przez adwokata musiałoby prowadzić do przyznania wynagrodzenia w stawce minimalnej określonej przepisami rozporządzenia z dnia 22 października 2015 r. w pierwotnym brzmieniu. W rozpoznawanej sprawie wartość przedmiotu sporu wynosiła 163.671,80 zł, a zatem maksymalną wysokość wynagrodzenia kuratora stanowiła kwota 7.200 zł (§ 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej w zw. z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w pierwotnym brzmieniu). Rozpoznawana sprawa nie należała do szczególnie skomplikowanych i wymagających znacznego nakładu pracy, tym bardziej że kurator reprezentował trzech pozwanych, zaś w składanych pismach przedstawiał argumenty tożsame dla każdego z nich. Jakkolwiek bez wątpliwości kurator dołożyła staranności zastępując pozwanych i podejmowała czynności adekwatne do stanu sprawy i jej wiedzy o faktach, mogących mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia, to brak było podstaw ku temu, by podwyższyć to wynagrodzenie zgodnie z wnioskiem zawartym w zażaleniu. W konsekwencji, przy uwzględnieniu, że nawet w sprawie szczególnie skomplikowanej i pracochłonnej wynagrodzenie kuratora nie mogłoby przekroczyć kwoty 7.200 zł, za adekwatne do wskazanych wyżej przesłanek należy uznać wynagrodzenie w kwocie 5.400 zł.

Nadto Sąd Apelacyjny prezentuje stanowisko, że kuratorowi należy się jedno wynagrodzenie za całość postępowania przed Sądem I i II instancji (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 października 2016 r. w sprawie I ACa 564/16). Wskazać należy, że jeśli chodzi o wynagrodzenie w postępowaniu apelacyjnym, to zażalenie zostało wniesione 23 stycznia 2017 r., a zatem pod rządami rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 22 października 2015 r. w zmienionej wersji od 27 października 2016 r., gdzie stawka wynagrodzenia pełnomocnika wynosi 5.400 zł (§ 2 pkt 6 rozporządzenia). W ocenie Sądu odwoławczego nie wystąpiły zatem przesłanki do przyznania kuratorowi dodatkowego wynagrodzenia za udział w postępowaniu odwoławczym, jako że przyznana kwota wyczerpuje w całości kwotę, która mogła być mu przyznana w tejże sprawie - pkt. III wyroku (§ 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej).

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt II wyroku na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. art. 397 § 2 k.p.c.

J. J. M. E. B.